

Руслан Різніченко, магістрант заочної форми навчання

Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки», освітня програма «Педагогіка вищої школи»

ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ ДО ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ В УМОВАХ ВИЩОГО ПРОФЕСІЙНОГО АГРАРНОГО УЧИЛИЩА

Резюме: на основі ідейних позицій С. Русової окреслено шляхи підготовки викладачів вищої школи до формування професійної компетентності майбутнього фахівця в умовах вищого професійного аграрного училища.

Ключові слова: викладач вищої школи, майбутній фахівець, вище професійне аграрне училище, підготовка, компетентність, формування.

Summary: on the basis of the ideological positions of S. Rusova the ways of preparation of the teachers of the high school for the formation of professional competence of the future specialist in the conditions of the higher professional agricultural school are outlined.

Key words: teacher of higher education, future specialist, higher professional agricultural college, training, competence, formation.

Постановка проблеми. Підготовка викладачів вищої школи до формування компетентності майбутнього фахівця розглядалася нами з урахуванням ідей видатного педагога і громадського діяча, письменниці, журналістки, доктора соціології Українського соціологічного інституту, професора педагогіки Українського педагогічного інституту імені М. Драгоманова в Празі Софії Федорівни Русової. Великого значення надавала С. Русова самоосвіті педагогів, яких вона називала «садівницями» та «джерелом освіти» [2-3]. Вона писала, що педагог в процесі педагогічної діяльності повинен багато читати і постійно збагачувати свої знання, бо «...той, хто учить, повинен сам учитись і багато знати» [3, с. 67].

Аналіз останніх джерел і публікацій показав, що деякі аспекти підготовки викладачів вищої школи до формування професійної

компетентності майбутніх фахівців різних профілів досліджувалися вітчизняними науковцями [1; 4-6]. Однак, проблема підготовки викладачів до формування професійної компетентності майбутніх фахівців в умовах вищого професійного аграрного училища залишається малодослідженою.

Тому **метою** статті є окреслення шляхів підготовки викладачів вищої школи до формування професійної компетентності майбутніх фахівців в умовах вищого професійного аграрного училища.

Організація досліджень. Зауважимо, що сучасний стан професійної компетентності майбутнього фахівця у вищих професійних аграрних училищах, на жаль, не на високому рівні. Приєднання України до Болонського процесу та перехід на кредитно-модульну систему навчання зумовили скорочення кількості аудиторних годин природничо-наукових, фундаментальних дисциплін і винесення близько 50 % матеріалу на самостійне опрацювання студентів.

Однак не всі студенти вміють і бажають самостійно працювати над опануванням нового матеріалу. Взагалі, більшість із них сприймає науки якось абстрактно, не розуміючи, для чого потрібно їх вивчати і де конкретно у їхній майбутній професійній діяльності застосовуються ці знання.

Виокремимо низку проблем, із якими стикаються викладачі під формування досліджуваної якості та які не дають учням у повній мірі оволодіти фаховими знаннями. Серед них слід виділити такі: низький рівень шкільної підготовки з основних наук; невміння використовувати науковий апарат, що є наслідком низького рівня практичних умінь та навичок, ціннісно-мотивованої діяльності; невміння, неготовність і небажання самостійно опрацьовувати новий матеріал; недостатня навчально-пізнавальна, дослідницька активність учнів; невміння застосовувати знання для вирішення професійних завдань.

Однак не можна знімати відповідальності і з викладача, який здійснює навчально-виховну діяльність. Професійна компетентність педагога є сукупністю професійних знань, умінь, способів професійної діяльності (соціально-правова компетентність: знання та вміння у сфері взаємодії із суспільними інститутами і людьми, а також володіння прийомами

професійного спілкування і поведінки; спеціальна компетентність: підготовленість до самостійного виконання конкретних видів діяльності, вміння розв'язувати типові професійні завдання й оцінювати результати своєї праці, здатність самостійно отримувати нові знання та вміння за фахом; персональна компетентність: здатність до постійного професійного зростання і підвищення кваліфікації, а також реалізація себе в професійній праці; аутокомпетентність: адекватне уявлення про свої соціально-професійні характеристики та володіння методами подолання професійних деструкцій).

На думку В. Стрельнікова, професійну компетенцію вчителя слід розуміти як глибоке знання педагогом навчально-виховного процесу, сучасних проблем педагогіки, психології та предмета викладання, а також уміння застосовувати ці знання у своїй повсякденній практичній роботі [5].

Викладач повинен чітко усвідомлювати, яке велике значення буде відігравати його предмет у подальшій професійній діяльності учня, вміти будувати міжпредметні зв'язки, націлювати студентів на самостійний пошук напрямків розв'язання поставлених перед ними завдань, заохочувати постійне прагнення до самоосвіти та саморозвитку [1].

В. Стрельніков в узагальненій моделі сукупності необхідних викладачеві якостей, виділяє п'ять блоків: 1) професійна компетентність; 2) етичні якості; 3) організаторські здібності; 4) ділові якості; 5) уміння управляти собою [6, с. 272]. Науковець вважає, що «провідну роль у структурі якостей викладача відіграє його професійна компетентність, яка містить сім груп якостей: високий рівень знань і умінь за фахом, методичну культуру, культуру наукової діяльності, інформаційну культуру, культуру виховної діяльності, культуру мови, політичну культуру. Кожна з цих груп спирається на конкретні за змістом первинні якості» [6, с. 272]. Уміння вдосконалювати та поглиблювати свої знання з предмета, методики викладання, використання інноваційних технологій є запорукою ефективності навчального процесу.

Під професійною компетентністю викладача, необхідної для формування професійної компетентності майбутнього фахівця в умовах вищого

професійного аграрного училища розуміємо сукупність професійних знань, умінь, навичок і особистісних характеристик, що забезпечує ефективне виконання фахівцем завдань і своїх обов'язків у вищому навчальному закладі, є мірою й основним критерієм його відповідності професійній діяльності.

Також слід приділити увагу процесу адаптації першокурсників, оскільки у більшості з них виникають проблеми, пов'язані зі сприйняттям нових умов навчальної діяльності, правил і вимог, які формулюють викладачі, комунікацією з новим оточенням, самовизначенням свого місця у новому студентському колективі, самоствердження себе у ньому як особистості.

Висновки. Отримання фахової підготовки, а отже набуття високого рівня сформованості професійної компетентності, на нашу думку, буде більш ефективним, якщо її зміст, структура, обсяг будуть співзвучними потребам і завданням майбутньої професійної діяльності, а фахові знання створюватимуть фундамент для майбутньої діяльності.

Література

1. Лебедик Л. В. Критерії готовності майбутнього викладача до проектування дидактичних систем / Л. В. Лебедик // Педагогічні науки. – Вип. 69. – Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2017. – 139 с. – С. 69-73.
2. Русова С. Вибрані педагогічні твори / Русова С. – К. : Освіта, 1996. – 304 с.
3. Русова С. Ф. Дошкільне виховання / С. Ф. Русова. – Катеринослав, 1918. – 162 с.
4. Стрельніков В. Ю. Компоненти професійної компетентності викладача вищої школи / В. Ю. Стрельніков // Гуманітарний вісник ДВНЗ. – Переяслав-Хмельницький, 2013. – Вип. 28. – Том II. – С. 278-285.
5. Стрельніков В. Ю. Розвиток професійної компетентності вчителів у закладах післядипломної освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. / В. Ю. Стрельніков. – К., 1995. – 223 с.
6. Стрельніков В. Ю. Модель якостей викладача як проектанта технологій освіти дорослих / В. Ю. Стрельніков // Витоки педагогічної майстерності. – 2012. – Вип. 10. – С. 270-274.